

BENGT SIGURD OCH MATS EEG-OLOFSSON

Modets växlingar hos förnamn i Norden

Inledning

Människor är mycket intresserade av förnamn, i synnerhet föräldrar med ett nyfött barn — och deras släktingar. Namn är laddade med associationer och varje människa har sina känslor inför namn. Det finns uppenbarligen mode i valet av förnamn och det går att få en viss uppfattning om det svenska modets växlingar genom den namnstatistik som finns att tillgå på Statistiska Centralbyråns (SCB:s) sida med uppgifter om pojkars och flickors namn: <http://www.scb.se/statistik/beo101/beo101namn.asp>. Jämförliga data för Finland finns på de webbsidor som publiceras av den finska Befolkningsregistercentralens namntjänst. För Norge finns mycket goda historiska uppgifter, även diagram för enskilda namn på adressen <http://www.ssb.no/emner/oo/navn/>. Språkbanken vid Göteborgs universitet: <http://spraakbanken.gu.se/> innehåller också listor med vanliga namn.

Man kan se hur listan över de vanligaste namnen i de nordiska länderna förändrats under åren, hur många namn som tillkommit, vilka namn som fallit bort och hur rangordningen ändrats. Norska data gör det möjligt att studera utvecklingen under 120 år från 1880. Man kan se hur många namn beskriver en vågrörelse när de går in på listan, stiger i rang, och når toppen, för att sedan falla tillbaka. Vissa namn kommer tillbaka — efter ca 120 år. Vi skall studera utvecklingen av enskilda namns popularitet. Vi skall också diskutera teoretiska modeller.

De 30 vanligaste svenska pojknamnen givna 1998, 1999, 2000, 2001 och 2002

SCB ger rangordningar för 1998, 1999, 2000, 2001 och 2002 och listorna nedan visar de 30 vanligaste namnen. Namn med minus (-) efter återkommer inte i den närmaste listan efter. Namn med plus (+) efter är nya

i den listan. Något namn har både + och - efter, beroende på att det kommit in på den listan, men fallit bort i nästa.

Tab. 1. De 30 vanligaste pojknamnen givna 1998, 1999, 2000, 2001 och 2002 i Sverige

	1998	1999	2000	2001	2002
1.	Filip	Oscar	Filip	Filip	Oscar
2.	Erik	Filip	Oscar	Oscar	Erik
3.	Oscar	Simon	William	Erik	Filip
4.	Simon	Erik	Viktor	Anton	<u>Emil</u>
5.	Anton	Anton	Simon	William	Alexander
6.	Alexander	Viktor	Anton	Viktor	William
7.	Viktor	Alexander	Erik	<u>Emil</u>	Anton
8.	<i>Jonathan</i>	William	Alexander	Alexander	Lucas
9.	Marcus	<i>Jonathan</i>	<u>Emil</u>	Lucas	Viktor
10.	Jacob	<u>Emil</u>	Lucas	Simon	Simon
11.	William	Jacob	<i>Jonathan</i>	Linus	Albin
12.	<u>Emil</u>	Lucas	Linus	Albin	Isak
13.	Daniel	Marcus	Adam	<i>Jonathan</i>	Elias
14.	Lucas	Linus	Marcus	Isak	Linus
15.	Linus	Daniel	Jacob	Gustav	Gustav
16.	David	Adam	Albin	Elias	Jacob
17.	Jesper	Gustav	Gustav	Adam	<i>Jonathan</i>
18.	Gustav	Albin	Isak	Marcus	Hugo
19.	Johan	Sebastian	Sebastian	Hugo	Oliver
20.	Albin	Rasmus	David	Rasmus	Adam
21.	Carl	David	Daniel -	Jacob	Sebastian
22.	Sebastian	Johan -	Hugo +	Carl	Rasmus
23.	Adam	Carl	Rasmus	David	Marcus
24.	Rasmus	Samuel +	Carl	Sebastian	David
25.	Andreas -	Axel	Elias	Axel	Hampus
26.	Oliver -	Jesper -	Samuel	Hampus	Axel
27.	Axel	Isak	Hampus +	Oliver	Carl
28.	Kevin	Kevin	Kevin	Ludvig +	Ludvig
29.	Isak	Felix + -	Oliver +	Samuel -	Max +
30.	Martin -	Elias +	Axel	Kevin	Kevin

Utvecklingen av individuella namn

För åren 1998, 1999, 2000, 2001 och 2002 finner man att det är nästan samma namn som finns bland de tio vanligaste: *Filip*, *Oscar*, *Simon*, *Anton*, *Erik*, *Viktor* och *Alexander*. Namnen *Jonathan*, *Marcus* och *Jacob*

har ramlat ur tio-i-topp-listan år 2000, medan *William*, *Emil* och *Lucas* har tagit sig in i den. Man kan också se att vissa namn på hela listan (t.ex. *Jonathan*; markerat med kursiv i listan) sjunkit i rang, medan andra (t.ex. *Isak* markerat med fetstil och *Emil* markerat med understrykning) stigit.

Det ligger nära till hands att tro att namn i medierna, inom sporten, inom musiken, i populära böcker, filmer och TV-serier kommer in i listorna. Vi känner igen *Emil* och *Rasmus* från Astrid Lindgrens böcker *Emil i Lönneberga* och *Rasmus på luffen*. Mellan 1998 och 1999 faller tre namn bort: *Andreas*, *Oliver*, *Martin*, medan tre tillkommer: *Samuel*, *Felix*, *Elias*. Mellan 1999 och år 2000 faller likaså tre namn bort: *Felix*, *Jesper*, *Johan*, medan tre tillkommer: *Oliver* (återkommer), *Hampus*, *Hugo*. Mellan 2000 och 2001 faller bara ett namn bort (*Daniel*), medan ett tillkommer: *Ludvig*. Mellan 2001 och 2002 faller likaså bara ett namn bort ur listan: *Samuel*, medan ett tillkommer: *Max*.

Bortfallet har sålunda minskat de senaste åren, vilket kanske inte är vad man skulle vänta sig i ett samhälle som brukar uppfattas som alltmer hektiskt.

SCB har också publicerat en lista över vilka namn som ökat mest 2001 till 2002 och där kan man se att de fem som ökat mest är: *Viggo*, *Noel*, *Melvin*, *Alfred*, *Aron*. Inget av dessa namn tillhör de 30 vanligaste.

De vanligaste flicknamnen givna 1998, 1999, 2000, 2001 och 2002

Namn som inte återkommer i följande års lista markeras med minus (-) efter. Namn som är nya i listorna markeras med plus (+) efter.

Tab. 2. De 30 vanligaste flicknamnen givna 1998, 1999, 2000, 2001 och 2002

	1998	1999	2000	2001	2002
1.	Emma	Emma	Julia	Julia	Emma
2.	Julia	Julia	Emma	Emma	Elin
3.	Elin	Elin	<i>Wilma</i>	Hanna	Julia
4.	Amanda	Hanna	Hanna	Elin	Hanna
5.	Hanna	Amanda	Elin	<i>Wilma</i>	Linnéa
6.	Linnéa	Linnéa	Linnéa	Ida	Ida
7.	Matilda	<i>Wilma</i>	Amanda	Amanda	<i>Wilma</i>
8.	<i>Wilma</i>	Matilda	Ida	Linnéa	Matilda
9.	Moa	Moa	Matilda	Matilda	Moa

10.	Ida	Ida	Moa	Maja	Amanda
11.	Johanna	Maja	Maja	Klara	Maja
12.	Sara	Sara	Sara	Moa	Klara
13.	Felicia	Johanna	Ebba	Sara	Alva
14.	Emelie	Emelie	Felicia	Felicia	Sara
15.	Josefine	Felicia	Emilia	Ebba	Ebba
16.	Frida	Emilia +	Klara -	Emilia	Emilia
17.	<u>Sofia</u>	Ebba	Josefine	Alva	Felicia
18.	Ebba	Josefine	Johanna	Johanna	Ella +
19.	Rebecka	Klara	Emilie	<u>Sofia</u>	Tilda
20.	Anna	<u>Sofia</u>	Linn +	Emilie	Alice
21.	Klara	Anna	<u>Sofia</u>	Josefine	Ellen
22.	Maja	Frida	Frida -	Alice	Johanna
23.	Lovisa	Rebecka	Anna	Tilda +	Emilie
24.	Nathalie -	Ellen +	Ellen	Anna	Lovisa
25.	Malin -	Lovisa -	Alice	Ellen	Josefine
26.	Sandra -	Alexandra +-	Alva +	Isabelle	Frida +
27.	Fanny -	Olivia +	Isabelle	Rebecka -	Anna
28.	Alice	Isabelle	Olivia -	Lovisa +	Tilde
29.	Isabelle	Lisa	Rebecka	Tilde +	<u>Sofia</u>
30.	Lisa	Alice	Lisa	Lisa -	Isabelle

I fråga om de senaste åren kan man observera att de vanligaste namnen (*Emma, Julia, Hanna, Elin, Linnéa, Amanda, Matilda, Wilma, Moa, Ida*) återkommer om än med vissa skillnader i rang. **Johanna** (markerat med fetstil i listan) och Sofia (markerat med understrykning) har sjunkit i rang. *Wilma* (markerat med kursiv i listan) hade en topp år 2000. Beror populariteten på inflytande från löparstjärnan Wilma Rudolph, från hustrun i den amerikanska TV-serien *Familjen Flinta* och/eller från flickan i den svenska TV-serien *Skärgårdsdoktorn*? Har populariteten hos namnet *Elin* med filmen *Fucking Åmål* som kom 1998 att göra? Kanske Astrid-Lindgren-effekten kan förklara varför *Ida* (boken *När lilla Ida skulle göra hyss*) håller sig bland de 10 vanligaste namnen. Vi observerar dock att *Lotta* känd bl.a. från boken *Lotta på Bråkmakargatan* inte ens kommit in bland de 30 vanligaste namnen.

Av de 30 kvinnliga namnen 1998 återfinns 26 år 1999. Av namnen 1999 återfinns 28 år 2000, och likaså ersätts bara två namn 2000–2001 och 2001–2002. Av namnen 1998 återfinns 24 år 2002.

SCB ger också statistik för de flicknamn som ökat mest 2001 till 2002 och där kan man se att de fem främsta är: *Tindra, Thea, Stella, Smilla* och *Liv*. Det är troligt att ökningen av namnet *Smilla* beror på Peter Høgs uppmärksammade bok och film *Fröken Smillas känsla för snö* och att

ökningen för namnet *Liv* har påverkats av den populära skådespelerskan Liv Ullman. Inget av dessa namn tillhör dock de 30 vanligaste.

Hur många namn finns kvar i listan följande år?

Det är uppenbart av ovanstående observationer att mängden namn som är kvar från en lista sjunker för varje år. Även om våra data är begränsade kan man våga sig på att föreslå en funktion och en formel som avspeglar utvecklingen. Det ligger nära till hands att föreslå nedanstående exponentiella funktion för att beskriva hur många namn som är kvar av en lista med de vanligaste namnen efter 1 år, efter 2 år, 3 år, etc.

$$R = N \cdot k^t$$

där R är antalet namn som är kvar efter t år, N är antalet namn på listan (30 i ovanstående listor), t är antalet år och k är en koefficient (konstant) som uttrycker hur många namn som bevaras vart år. I formeln betecknas "upphöjt till t " av skrivtekniska skäl med t . Multiplikation skrivs $*$.

Koefficienten får bestämmas empiriskt och kan variera mellan åren och mellan könen — och mellan olika kulturer. Om man studerar en lista med de 30 vanligaste namnen säger formeln att R (antalet kvarvarande namn) är 30 gånger koefficienten k upphöjt till t . Formeln kan påminna om beräkningar av atomers sönderfall, om kol-14-metoden för att beräkna åldern på organiska föremål. Man kan också påminnas om glotto-kronologi, en metod för att med hjälp av mängden gemensamma ord beräkna hur många år som gått sedan två språk skildes.

Om vi provar formeln med koefficienten (retentionskoefficienten) 0,900 på våra ovannämnda listor kan vi beräkna hur många namn som bör vara kvar efter ett år enligt följande:

$$R = 30 \cdot 0,900^1$$

$$R = 27,0$$

Detta antal kvarvarande pojknamn är vad vi finner både för perioden 1998–1999 och 1999–2000. Tre namn har fallit bort de åren. För de två åren 1998–2000 får vi göra beräkningen

$$R = 30 \cdot 0,900^2$$

$$R = 24,3$$

Värdet 24,3 är ganska nära det funna värdet 25 — vi måste acceptera viss variation i dessa beräkningar.

Av pojknamnen i listan 2000 har 28 namn bevarats 2001, vilket skulle motsvara en koefficient på 0,934, och av namnen 2001 har 29 namn bevarats år 2002, vilket motsvarar den högre koefficienten 0,967. Av pojknamnen år 1998 fanns det kvar 24 år 2002. Det motsvarar ungefär koefficienten 0,956 i 4 år ($30 \cdot 0,956^4 = 25,1$).

För flickor fann vi att det bara fanns kvar 26 namn från 1998 till 1999, vilket motsvarar den lägre koefficienten 0,867. Av de 30 namnen år 1999 fanns 28 namn kvar 2000 och likaså fanns 28 namn kvar 2000–2001 och 2001–2002. Detta motsvarar koefficienten 0,934.

Av flicknamnen år 1998 fanns det kvar 24 år 2002. Det motsvarar koefficienten på 0,946 i 4 år ($30 \cdot 0,956^4 = 24,0$). Flickor verkar byta ut de vanligaste namnen snabbare.

Om man vill räkna med ett medeltal t.ex. 0,925 för pojkar och 0,917 för flickor bör man också räkna med ett visst fel i beräkningarna. Vi avstår från att göra mera detaljerade beräkningar här.

Statistik rörande äldre perioder

En fyllig behandling av personnamn ur historiska synpunkter ges i Ivar Modéer *Svenska personnamn* (1964). Adolf Noreen berör namnskicket mera populärt i *Spridda studier* (1903). Roland Otterbjörk citerar i *Svenska förnamn* (1964) viss namnstatistik som också visar skillnader mellan adliga och folkligare kretsar. Vid sekelskiftet 1900 var de vanligaste mansnamnen enligt en beräkning: *Karl, Erik, Gustaf, Nils, Sven, Oskar, Axel, Olof, Gunnar*. Enligt en beräkning var följande kvinnonamn populärast vid sekelskiftet: *Elsa, Anna, Karin, Greta, Signe, Rut, Ingrid, Märta, Ester*.

Man kan få en uppfattning om namnbruket år 1973 tack vare Allén & Wåhlin *Förnamnsboken* (1979) som innehåller frekvenslistor för män och kvinnor folkbokförda 1973. Dessa listor återfinnes också i Språkdatas namnstatistik. Vi ger både manliga och kvinnliga nedan.

Dessa namn har inte givits vid dop ett visst födelseår utan kan bäras av personer födda kanske 100 år tidigare (1873) och personer födda år 1973. Dessa namnlistor är alltså inte direkt jämförbara med dem vi har från 1998–2002, men de är ändå av intresse.

Av namnen i listan 1973 finns fem mansnamn i listan över födda 1998: *Erik, Johan, Gustaf/Gustav, Carl/Karl, Oskar* (1998 stavat *Oscar*; vari-

Tab. 3. De 30 vanligaste förnamnen registrerade som mantalsskrivna 1973 enligt Förnamnsboken

Manliga	Kvinnliga
1. Erik	Maria
2. Karl	Margareta
3. Lars	Anna
4. Gunnar	Elisabet
5. Nils	Kristina
6. Sven	Karin
7. Lennart	Eva
8. Anders	Birgitta
9. Olof	Ingrid
10. Per	Elisabeth
11. Johan	Linnéa
12. Åke	Kerstin
13. Gustaf	Ingeborg
14. Bengt	Marianne
15. Bertil	Viola
16. Hans	Elsa
17. Jan	Inger
18. Arne	Lena
19. Göran	Ulla
20. Axel	Marie
21. Bo	Christina
22. Stig	Astrid
23. John	Sofia
24. Gustav	Rut
25. Ingemar	Victoria
26. Gösta	Märta
27. Peter	Anita
28. Mikael	Helena
29. Leif	Irene
30. Oskar	Gunilla

erande stavning utgör ett problem i namnstatistiken). Av namnen i listan 1973 återfinns tre kvinnonamn i listan 1998: *Linnéa, Anna, Sofia*. Med tanke på att befolkningspyramiden år 1973 dominerades av 30–40-åringar bör namnen i listan från 1973 huvudsakligen avspegla barn födda på 1940-talet. Räknar vi med att listan 1973 avspeglar år 1945 och att det alltså är 53 år mellan listorna får vi för män fram koefficienten 0,967 och för kvinnor som bara bevarat tre namn den lägre koefficienten 0,958.

Detta stämmer hyggligt med erfarenheten att personer med dessa namn är 60–70 gamla år 2003. Vill man göra mera noggranna undersökningar får man titta i kyrkoböckerna eller t.ex. studera namnen och bärarnas ålder i dödsannonser.

Dessa beräkningar är naturligtvis ytterst osäkra. Samhällen förändras olika snabbt över tid. Våra beräkningar antyder dock att man i viss mån kan gissa sig till hur många år som skiljer två listor över de vanligaste förnamnen. Det kan kanske någon detektiv utnyttja. Man kan också få en uppfattning om en boks ålder genom att undersöka de vanligaste förnamnen.

Utvecklingen av svenska pojk- och flicknamn i Finland 1998–2000

Det kan vara intressant att se vilka svenska namn som är populärast i Finland. Den finska statistikbyrån ger följande listor för pojkar åren 1998 och 2000:

Tab. 4. Svenska pojknamn i Finland 1998 och 2000

1998	2000
1. ALEXANDER	ALEXANDER
2. ERIK	JOHANNES
3. MIKAEL	MIKAEL
4. JOHANNES	ERIK
5. JOHAN	EMIL
6. EMIL	JOHAN
7. CARL	KARL
8. SEBASTIAN	CARL
9. HENRIK	SEBASTIAN
10. KARL	ANTON
11. ANDREAS	WILLIAM
12. ANDERS	WILHELM
13. WILLIAM	BENJAMIN
14. ANTON	AXEL
15. OSKAR	OSKAR
16. AXEL	ROBIN
17. BENJAMIN	DANIEL
18. WILHELM	ANDREAS
19. ROBIN	RASMUS
20. CHRISTIAN	OSCAR +

21. DANIEL	JONATHAN
22. JONATHAN	HENRIK
23. VIKTOR	OLIVER
24. FREDRIK	KRISTIAN
25. JOEL -	LINUS +
26. KIM -	ELIAS +
27. RASMUS	JOHN +
28. GUSTAV -	FREDRIK
29. OLIVER	VIKTOR
30. JAN -	ANDERS

Namnen i toppen av listan är mycket stabila, men vi finner att *Joel*, *Kim*, *Gustav* och *Jan* har försvunnit från listan år 2000. Totalt återfinns 26 namn efter två år, vilket är något fler än vi fann för pojknamnen i Sverige efter två år. Man kan då kanske säga att Finland är mera konservativt på denna punkt än Sverige. Vi kan notera att ca hälften av de 30 namnen återfinns i både de svenska och finska listorna 1998 och 2000.

Utvecklingen av svenska kvinnonamn i Finland framgår av följande listor för 1998 och 2000:

Tab. 5. Svenska flicknamn givna i Finland 1998 och 2000

1998	2000
1. MARIA	MARIA
2. SOFIA	SOFIA
3. ALEXANDRA	EMILIA
4. EMILIA	ALEXANDRA
5. ELISABETH	IDA
6. ANNA	ANNA
7. IDA	ELISABETH
8. LINNEA	AMANDA
9. JOHANNA	JOHANNA
10. EMMA	WILMA +
11. AMANDA	LINNEA
12. HELENA	MATILDA
13. JULIA	JULIA
14. ELIN	EMMA
15. MARGARETA	LINNÉA
16. MATILDA	HELENA
17. KRISTINA -	CECILIA
18. HANNA	VICTORIA
19. VICTORIA	ELIN
20. KATARINA -	ELLEN

21. LINNEA	ALICE
22. CECILIA	MARGARETA
23. ALICE	JENNY
24. MARIE	IRENE +
25. ELLEN	LOUISE +
26. ELISABET -	SARA +
27. JANINA -	MARIE
28. JESSICA -	HANNA
29. FANNY	OLIVIA +
30. JENNY	FANNY

Det framgår av listorna att 25 av de kvinnliga namnen 1998 återfinns i listan 2000 och att rangordningen bland de vanligaste namnen är nästan identisk. De kvinnliga namnen verkar ha varit mindre konservativa. Vi observerar att *Wilma* har kommit in på listan och nått rang 10 år 2000.

Utvecklingen av norska förnamn 1880–2000

Tack vare de goda norska databaserna är det möjligt att studera förnamnsutvecklingen under en längre tid i Norge. Följande tabell visar rangordningarna för pojkar med tjugo års mellanrum.

Tab. 6. Tabellen visar de tio vanligaste norska pojknamnen 1880–2000. Siffrorna för *R* under visar hur många av namnen som finns kvar efter 20 år samt retentionskoefficienten *k* för de olika perioderna.

1880	1900	1920	1940	1960	1980	2000
Ole	Ole	Arne	Jan	Jan	Kristian	Markus
Johan	Johan	Hans	Per	Per	Thomas	Kristian
Karl	Hans	Kåre	Kjell	Björn	Lars	<u>Martin</u>
Hans	Karl	Olav	Arne	Geir	Stian	Sander
Kristian	Kristian	Rolf	Björn	Tor	Jan	Kristoffer
Peder	Einar	Odd	Odd	Kjell	Anders	Mathias
Olaf	Harald	Johan	Svein	Terje	Morten	Andreas
Nils	Olaf	Ole	Tor	Svein	Ole	Jonas
<u>Martin</u>	Olav	Per	Harald	Knut	Öyvind	Henrik
Lars	Sverre	Einar	Knut	Rune	Tor	Daniel
R:	6	5	3	5	2	1
k:	0,975	0,966	0,943	0,966	0,923	0,892

Man kan observera att av de tio namnen 1880 finns sex kvar i listan år 1900, och fem av namnen 1900 finns kvar i listan år 1920. Allt färre namn finns kvar senare år, endast ett namn (**Kristian**) finns kvar av namnen 1980 år 2000. Retentionskoefficienten varierar från 0,975 i slutet av 1800-talet till 0,892 på 2000-talet när hastigheten var högre.

Man kan se att vissa namn höll sig länge. *Ole* (markerat kursivt i tabellen) fanns med som etta 1980, 1900, som åtta 1920 och återkom som åtta 1980. **Kristian** (markerat med fetstil) fanns med 1880 och 1900 och återkom efter ca 80 år 1980 och 2000. Martin (markerat med understrykning) fanns med 1880 och återkom efter ca 120 år i listan 2000. Lars fanns med 1880 och återkom efter ca 100 år 1980.

Det är naturligt att fundera över förändringen av retentionskoefficienten. Varför sjunker den mellan 1900 och 2000? Varför går den upp mellan 1940 och 1960? Kan det relateras till andra världskriget?

Man får större detaljupplösning genom följande tabell som visar de vanligaste tio namnen med tio års mellanrum 1940–2000.

Tab. 7 visar utvecklingen av norska pojknamn samt hur många namn av tio som blev kvar efter varje tioårsperiod samt retentionskoefficienten *k* för perioden.

	1940	50	60	70	80	90	2000
<i>Jan</i>	<i>Jan</i>	<i>Jan</i>	<i>Jan</i>	Kristian	Kristian	Markus	
Per	Per	Per	Geir	Thomas	Thomas	Kristian	
Kjell	Björn	Björn	Rune	Lars	Kristoffer	Martin	
Arne	Svein	Geir	Björn	Stian	Andreas	Sander	
Björn	Kjell	Tor	Lars	<i>Jan</i>	Alexander	Kristoffer	
Odd	Arne	Kjell	Per	Anders	Stian	Mathias	
Svein	Tor	Terje	Morten	Morten	Daniel	Andreas	
Tor	<u>Knut</u>	Svein	Trond	Ole	Martin	Jonas	
Harald	Terje	<u>Knut</u>	Terje	Öyvind	Marius	Henrik	
<u>Knut</u>	Odd	Rune	Tor	Tor	Anders	Daniel	
R:	8	8	7	5	4	4	
k:	0,978	0,978	0,965	0,934	0,913	0,913	

Antalet namn som finns med i tio-i-topplistan efter fem år är åtta under 1940–1950 och 1950–1960, men sjunker sedan och är bara fyra åren 1980–1990, 1990–2000. Bevarandekoefficienten varierar mellan 0,978 i slutet av 1800-talet och 0,913 på 2000-talet.

Jan (markerat med kursiv i tab. 7) håller sig i topplistan som etta 1940–1970 och som femma 1980 och **Tor** (markerat med fetstil) stiger från en åttonde plats år 1940 till femte plats år 1960 för att gå ner till

tionde plats 1970 och 1980. Knut (markerat med understrykning) fanns bara med 1940, 1950, 1960.

Ännu mera detaljrik blir bilden om man tittar på vart femte år vilket visas i följande tabell.

Tab. 8 visar utvecklingen av norska pojknamn samt hur många namn av tio som blev kvar efter varje femårsperiod samt retentionskoefficienten k.

	1970	75	80	85	90	95	2000
Jan	Thomas	Kristian	Kristian	Kristian	Martin	Markus	
Geir	<i>Lars</i>	Thomas	Thomas	Thomas	Andreas	Kristian	
Rune	Jan	<i>Lars</i>	<u>Stian</u>	Kristoffer	Kristian	Martin	
Björn	Rune	<u>Stian</u>	Anders	Andreas	Kristoffer	Sander	
<i>Lars</i>	Frode	Jan	Alexander	Alexander	Joakim	Kristoffer	
Per	Kristian	Anders	<i>Lars</i>	<u>Stian</u>	Thomas	Mathias	
Morten	Morten	Morten	Andreas	Daniel	Marius	Andreas	
Trond	Björn	Ole	Kristoffer	Martin	Daniel	Jonas	
Terje	Geir	Öyvind	Ole	Marius	Alexander	Henrik	
Tor	Ole	Tor	Espen	Anders	Henrik	Daniel	
R:	6	7	5	6	7	6	
k:	0,903	0,932	0,871	0,903	0,932	0,903	

Lars (markerat med kursiv i tabellen) håller sig genom 1970, 1975, 1980 och 1985. **Kristian** (markerat med fetstil) håller sig genom 1975, 1980, 1985, 1990, 1995 och 2000. Namnet Stian (markerat med understrykning) kommer in på tio-i-topp-listan 1980, rör sig uppåt i rang för att sedan sjunka ner. Några namn är bara tillfälliga i dessa listor: *Trond*, *Frode*, *Espen*, *Joakim*, men chansen att ett namn högt på listan håller sig kvar några år är stor.

Bevarandekoefficienten dessa år varierar mellan 0,932 och 0,871. Man kan undra om den lägre koefficienten 1980 till 1985 kan relateras till någon samhällsförändring.

Namnskap

Man kan likna namnens utveckling vid vågor i det historiska landskapet. Nedanstående diagram (*namnskap*, engelska *namespace*) baserat på norska kvinnonamn illustrerar denna metafor. Namnet *Olga* var populärt att ge runt sekelskiftet 1900, *Ruth* under år 1910–20-talet, *Else* under 1930-talet och *Mona* under 1960-talet. Liknande stilerade diagram kan

man rita för andra namn och andra perioder. I några fall kan man se att ett namn får en renässans och uppträder som en ny våg med topp ca 120 år senare.

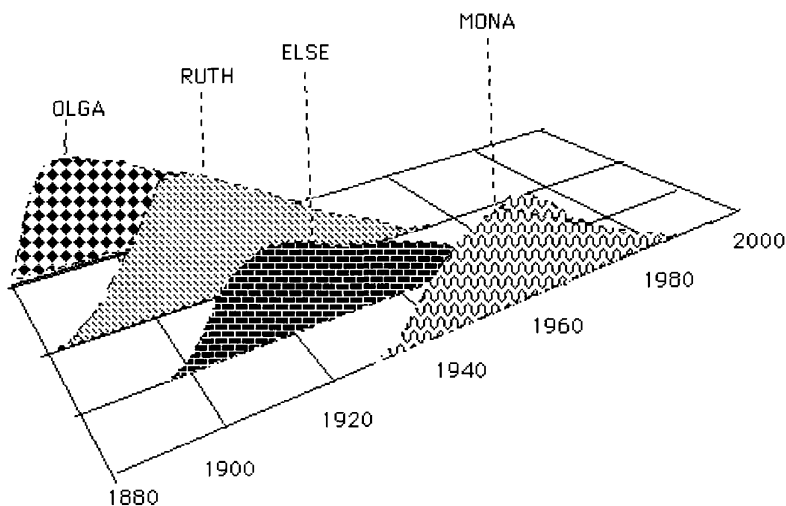

Fig. 1. Populära norska kvinnonamn inplacerade i ett stiliserat tidslandskap, namnskap. Efter statistik från Statistisk sentralbyrå.

Teoretiska modeller för förändringar av namnens frekvens

Förändringen i topplistorna har ovan antagits vara resultatet av en exponentiell minskning av de gemensamma namnen med ungefär samma faktor år från år. Denna teoretiska modell har en svaghet genom att vissa namn återkommer efter ca 120 år. Å andra sidan gör periodiciteten att man kan föreslå en teoretisk modell där namnen representeras av fasförskjutna sinuskurvor med en period på ca 120 år. Man kan åstadkomma en konkret demonstration av utvecklingen av topplistorna genom att tänka sig ett hjul med 240 namn uppskrivna längs periferin. Betraktar man namnen i hjulets översta del och vrider hjulet ser man hur namn successivt flyttas upp i topp för att sedan ersättas av dem som står i tur. De namn man ser i hjulets överkant motsvarar de listor på de trettio vanligaste namnen som vi studerade tidigare. Hjulet rör sig så att t.ex. två

nya namn kommer in i synfältet och två åker ut varje år motsvarande de skillnader mellan följande listor som vi iakttog tidigare. Snabbare förändringar motsvaras i modellen av snabbare rotation av hjulet.

Sammanhängande data finns inte för längre tid, men i flera fall kan man se ett långsamt slutfall och en brant uppgång efter ca 120 år, t.ex. för *Amanda* (se fig. 2) och *Mina*. Endast vissa namn uppträder emellertid periodiskt och sinuskurvor passar inte helt bra till data.

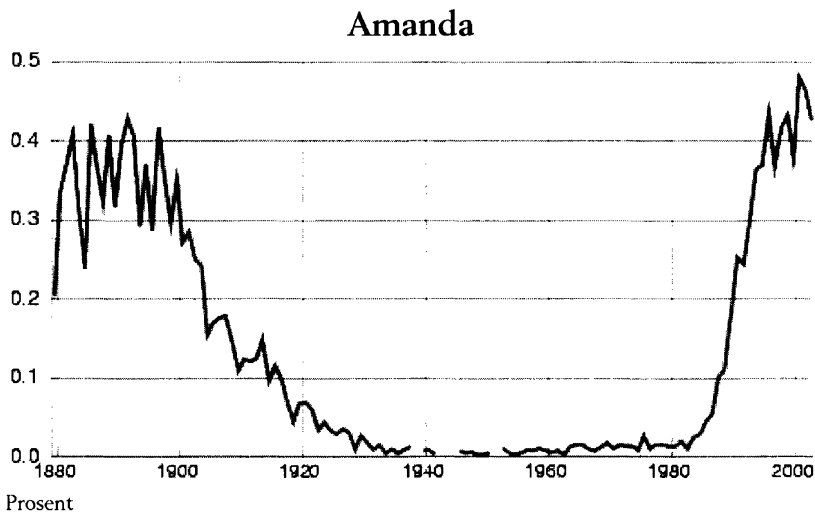

Fig. 2. Procent barn som döpts till *Amanda* olika år i Norge. Efter Statistisk sentralbyrå.

De individuella frekvenskurvorna som man kan se på den norska statistikbyråns hemsida varierar åtskilligt, men man kan urskilja många som har en snabb stegring följt av en långsam nedgång, t.ex. *Sverre*, *Hjördis*, *Signe*, *Margit*, *Solveig*, *Klara*. Sådana frekvenskurvor kan approximeras med frekvensfördelningen för en s.k. gammadistribution (se Sigurd, Eeg-Olofsson, van de Weijer, 2004). En sådan kurva antydes vid data i frekvensdiagrammet för namnet *Signe* (fig.3). Den kurva som visas i diagrammet vid *Signe* motsvarar funktionen:

$$f = 0,25 * t^{0,95} * 0,95^{t-1}$$

där f är frekvens och t är tid i år. I funktionen motsvaras faktorn $t^{0,95}$ av den ökande entusiasm för namnet som sker inledningsvis, medan faktorn

$0,95^t$ reflekterar det avtagande intresse för namnet hos föräldrar som kan märkas med åren. ($0,25$ är en skalfaktor.) Gammakurvorna kännetecknas av en snabb stegring följt av en långsam minskning (se Sigurd & Eeg-Olofsson, 2004b).

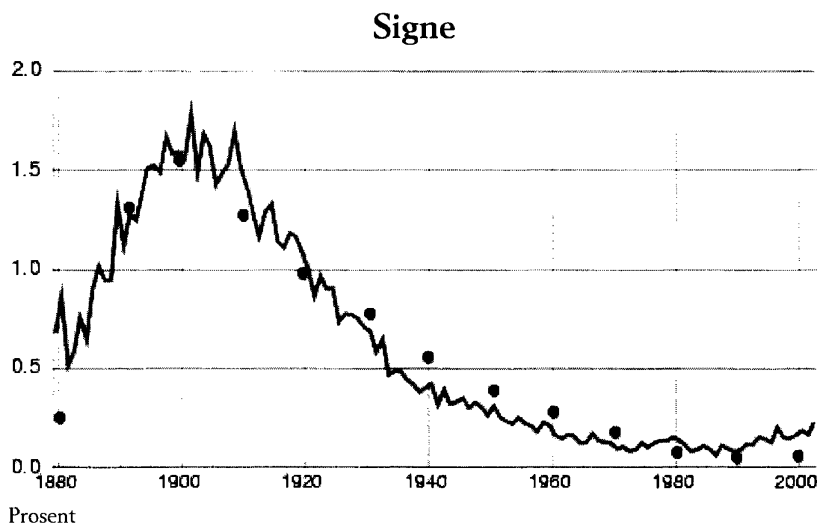

Fig. 3. Procent barn som döpts till Signe olika år i Norge. Efter Statistisk sentralbyrå. Punkterna visar approximation med viss gammakurva.

Slutsatser och diskussion

Denna översikt har visat vilka namn som varit populärast i Norden, hur väl de vanligaste namnen hållit sig genom åren och vilken variation som finns. Det finns ganska stora skillnader mellan jämförbara listor i Sverige, Finland och Norge, men utvecklingsmönsterna är tämligen lika.

Man kan använda en exponentiell funktion $R = n \cdot k^t$ för att approximera utvecklingen i listor med de vanligaste 30 eller 10 namnen och studera skillnaden i hastighet hos olika kön, under olika tider. Koefficienten k håller sig mellan ca $0,90$ och $0,97$. Höga värden avspeglar konservativa tider.

Dessa teoretiska beräkningar gör det möjligt att gissa hur många år som skiljer två listor med de vanligaste förnamnen och bedöma vilket årtionde en viss lista hör till. Det finns naturligtvis en stor osäkerhet i beräkningarna och man bör inte göra beräkningar på längre tider.

Föräldrarnas frihet att välja namn varierar mellan olika kulturer och tider. Vissa namn återkommer periodiskt efter ca 120 år i nordiska data från det senaste seklet. Namnen *Martin*, *Kristian*, *Lars* i Sverige, *Kristine*, *Karoline* i Norge återkommer i topplistorna efter ca 120 år. Man kan försöka relatera periodiciteten till bruket att ge far/morföräldrarnas namn till nyfödda barn, men det är bara inom en släkt som man kan påvisa en sådan periodicitet och perioden skulle snarare bli ca 60 år om man räknar med att man normalt får barn efter ca 30 år. Denna tradition förekom också i Sverige i äldre tid och bruket finns ännu när man ger ett andra namn. I Norden tycks det numera finnas en mera otraditionell syn, och föräldrar kan välja namn ganska fritt och almanackan spelar mindre roll.

Det är uppenbart att föräldrar i en generation mer eller mindre omedvetet följer varandras uppfattning om vilka namn som är lämpliga. Det förekommer modenamn. Detta visar sig i skolklasser där det inte är ovanligt att det finns flera elever med samma namn.

Man kan försöka förklara vissa av namnkurvorna med hänvisning till hur modenamnets proportion av populationen når ett tak. Utvecklingen kan vara som följande. Ett namn N_1 blir av någon anledning populärt eftersom det bärs av en idol, kunglig person, en filmstjärna, en litterär figur, idrottsman, artist, etc. Allt fler döper barn till det namnet N_1 och detta pågår kanske 20–30 år, då andelen barn med det namnet utgör en viss mängd av befolkningen, och namnfrekvensen nått ca 2–3 % att döma av svenska och norska data. Därefter faller intresset långsamt. Denna utveckling kan approximeras av en gammakurva. En ny generation föräldrar tycker att det börjar finnas lite många N_1 och de har andra idoler med andra namn. Föräldragenerationens namn verkar gammalmodiga. Om man inte vill ge barnet något modernare namn (som sedan visar sig vara ett modenamn) kan äldre generationers namn ge positiva associationer, vilket kan förklara varför så småningom sådana namn efter ca 120 år kan få en renässans.

Det vore intressant att veta hur föräldrar i olika tider, länder och kulturer går till väga när de väljer namn till den nyfödde/a. Då skulle man få bättre underlag för att tala om vad som styr de mönster man kan se i förnamnsstatistiken, varför vissa namn dyker upp bland de vanligaste, varför vissa namn behåller sin popularitet, varför vissa namn återkommer efter några generationer, vilka personer som är förebilder under olika tider.

Litteratur

- Allén, Sture & Wählin, Staffan, 1979: *Förnamnsboken*. AWE/GEBERS. Stockholm
- Modéer, Ivar, 1964: *Svenska personnamn*. Anthroponymica Suecana 5. Studentlitteratur. Lund
- Noreen, Adolf, 1903: *Spridda studier*, andra samlingen. Aktiebolaget Ljus. Stockholm
- Otterbjörk, Roland, 1964: *Svenska förnamn*. Svenska bokförlaget. Stockholm
- Sigurd, Bengt, Eeg-Olofsson, Mats & van de Weijer, Joost, 2004: "Word length, sentence length and frequency — Zipf revisited", *Studia Linguistica*, Vol. 58:1, 37–52
- Sigurd, Bengt & Eeg-Olofsson, Mats, 2004b: "Modelling the changing popularity of names", *Working Papers*, Dept. of Linguistics Lund, Vol. 51

Abstract

Thanks to name statistics published by the national bureaus of statistics in Scandinavia it is possible to study the changing popularity of first names. This paper is based on statistics from the years 1998–2002 in Sweden, 1998–2000 in Finland and 1880–2000 in Norway. The rise and fall in popularity — and in some cases renaissance — of individual names are shown and analyzed.

It is observed that out of the 30 most common names generally 26 to 29 names remain in the lists each year. It is then possible to calculate the theoretical number of names remaining after 2 years, 3 years, etc. using an exponential function ($30 \cdot k^t$), where k is a retention coefficient which for the 30 most common names varies between ca 0,90 and 0,97 (most conservative). This function makes it possible to estimate (although with uncertainty) how many years have elapsed between two lists on the basis of the number of common names.

Some names reappear after about 120 years as is shown by the Norwegian data and one may suggest a theoretical model based on successive sinus curves with a period of ca 120. The frequency development of the individual names, however, often show a curve with a fast rise followed by a slow fall. Such curves can be approximated by a frequency function based on the gamma distribution (see Sigurd, Eeg-Olofsson & van de Weijer, 2004) as we demonstrate.